Ljudstvo moje međimursko, imaš blaga i bogatstva

NEMATERIJALNA
BAŠTINA
MEĐIMURJA

MMC

Janja Kovač

Ljudstvo moje međimursko,
imaš blaga i bogatstva.
Nematerijalna baština Međimurja

Muzej Međimurja Čakovec
1. prosinca 2017. - 28. siječnja 2018.

Na pomoći u pripremi izložbi *Ljudstvo moje međimursko, imaš blaga i bogatstva – nematerijalna baština Međimurja* zahvaljujem nositeljima vještina koji su sa mnom nesebično podijelili svoje znanje: Draženu Balogu, Lidiji Bajuk, Vilimu Čitušu, Ljubomiru Damjanoviću, Jasni Hajdinjak, Antunu Horvatu, Đurđici Horvat, Mateju Horvatu, Drgutinu Kameniću, Nadi Lukša, Matjašec Miljenki, Mekovec Črnčec Snježani, Moto nautičkom klubu *Vidovski zlatari*, Nadi Mance, Nadi Tomašek, Nevenu Kolariću, Osnovnoj školi Sveta Marija – Školskoj zadruzi *Kockavica*, sekciji Male vezilje, Krešimiru Pavlicu, Lovri Pergaru, Ivanu Rusaku, Lei Šprajc, Stanku Trstenjaku, Udruzi *Pikač*, Udruzi *Svetomarska čipka* i Ines Virč.

Na pomoći u pretraživanju dokumentacije i audiovizualnih fondova Etnografskog muzeja Zagreb zahvaljujem Aleksandri Vlatković i Matiji Dronjiću.

Veliko hvala upućujem i kustosicama etnografskog odjela Ljubici Ramušćak, Silviji Sitti, Smiljani Petr-Marčec i Jeleni Tyran koje su godinama neumorno provodile terenska istraživanja čije sam rezultate (bilješke s terena, fotodokumentaciju i kataloške zapise) konzultirala tijekom pripreme izložbe i kataloga.

Ljudstvo moje međimursko, imaš blaga i bogatstva.

Nematerijalna baština Međimurja

Autorica kataloga
Kovač Janja

Fotografije
Damiš Bojan, Hunjadi Mladen, Kovač Janja, Šestak Ana, Etnografski muzej Zagreb, Muzeja Međimurja Čakovec

Lektura
Vlašić Anđelko

Grafička priprema
Marciuš Branka

Naslovnica
Brozović Tomislav

Tisak
Letis, Pretetinec

Nakladnik
Muzej Međimurja Čakovec

Za nakladnika
Hrustek Sobočan Maša

Naklada
400 primjeraka

ISBN
978-953-6896-32-5

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000978276.

Čakovec, 2017.

Autorica koncepcije i postava izložbe
Kovač Janja

Stručna obrada građe
Dronjić Matija (EMZ), Kovač Janja (MMČ), Lebar Michael (MMČ), Petr-Marčec Smiljana (MMČ), Ramušćak Ljubica (MMČ), Šestak Ana (MMČ), Tyran Jelena (MMČ), Vlatković Aleksandra (EMZ)
Kod navođenja autorstva u kataloškim podacima korišteni su inicijali autora.

Korištena građa:
Horvat Antun i Đurđica, Kolarić Neven, Muzej Međimurja Čakovec, Pičuljan Danijela

Fotografije:
Damiš Bojan, Hunjadi Mladen, Kovač Janja, Šestak Ana, Etnografski muzej Zagreb, Muzeja Međimurja Čakovec

Oblikovanje izložbenih panela:
Šestak Ana

Edukativni program:
Horvat Đurđica, Kovač Janja, Pergar Lovro, Tomašek Nada

Autori tematskih predavanja:
prof. emer. Hranjec Stjepan, Kolarić Neven, Kovač Janja, Šprajc Lea, dr. sc. Virč Ines

Izložbeni salon Muzeja Međimurja Čakovec, 1. prosinca 2017. – 28. siječnja 2018.

Sadržaj

Uvod

Pojam nematerijalne kulturne baštine
Ljudstvo moje međimursko, imaš blaga i bogatstva – nematerijalna baština Međimurja 7

Tradicijski obrti

Umijeće vađenja zlata - zlatarenje u Međimurju 15
Tradicijsko umijeće izrade čipke na području Svete Marije 23
Međičarski obrt s područja sjeverozapadne Hrvatske i Slavonije 31
Tradicijsko lončarstvo na području sjeverozapadne Hrvatske 40
Umijeće izrade tradicijskih dječjih igračaka s područja sjeverozapadne Hrvatske 48

Društvene prakse, obredi i svetkovine

Umijeće izrade tradicijske pokladne maske pikač u Selnici 72
Umijeće izrade tradicijskog božićnog nakita – kinč na području sjeverozapadne Hrvatske 54
Umijeće izrade nakita – božićnog lustera na području sjeverozapadne Hrvatske 58
Umijeće izrade tradicijskih božićnih jaslica s područja sjeverozapadne Hrvatske 62

Usmene tradicije i izričaji, uključujući jezik kao prenositelja nematerijalne kulturne baštine

Štrigovska skupina govora 66
Kotoripska skupina govora 67
Svetomarska toponimija 69

Izvedbene umjetnosti

Umijeće izrade i sviranja cimbala u Podravini, Međimurju i Hrvatskom zagorju 76
Umijeće sviranja na tamburama farkašicama u sjevernoj i sjeverozapadnoj Hrvatskoj 83
Međimurska popevka 86

Katalog predmeta 93

Pojam nematerijalne kulturne baštine

Od svojeg osnivanja 1945. godine Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu – UNESCO – brine o pitanjima obrazovanja, kulture i znanosti na internacionalnoj razini. Stoga i prva dokumentirana promišljanja o onome što danas zovemo nematerijalnom baštinom pronalazimo upravo u povijesti djelovanja UNESCO-a.

Ranih 50-ih godina 20. stoljeća povela se rasprava o pitanju autorskih prava i zakonskim rješenjima kako u pojedinim državama, tako i na razini UNESCO-a. No, (ne)očekivano se pokazao problem s folklornim stvaralaštvom, najčešće korištenim terminom za sve što nije bilo obuhvaćeno definicijom materijalne kulture, koje se pokazalo neuhvatljivim za zakonske propise. Kao rješenje tom problemu 1952. godine UNESCO proglašava *Opću konvenciju o autorskom pravu*. Ona se pokazala neuspješnom jer se folkloru ne može odrediti autor, a time ni vlasnik. Opća skupština UNESCO-a usvojila je 1989. godine *Preporuku o očuvanju tradicijske kulture i folklora*, a 1993. godine na prijedlog Republike Koreje Izvršni odbor UNESCO-a odobrio je globalni program *Živuće ljudsko blago*. Njemu se 2001. godine dodaje popis istaknutih tradicijskih praksi – *Proglašenje remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva*. Ovaj instrument uvodi i novi standard u kojem se naglasak pomiče sa profesionalnih na amaterske izvođače, od artefakta (priče, pjesme, običaja) prema ljudima (izvođačima, obrtnicima, iscjeliteljima) i njihovim znanjima i vještinama (Kirschenblatt-Gimblett 2013:70-71).

Ali time se nije prestalo s daljnjim radom na razvoju instrumenata za zaštitu i očuvanje nematerijalne baštine. Dana 17. listopada 2003. godine Opća skupština UNESCO-a usvojila je *Konvenciju o zaštiti nematerijalne kulturne baštine* kao krovni instrument o pitanju nematerijalne baštine. Ova je konvencija daleko najuspješnija UNESCO-ova konvencija, te ju je do sada (2017. godine) ratificiralo 195 država svijeta.

***Logo** Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu – UNESCO – i logo nematerijalne baštine*

Konvencija donosi definiciju pojma nematerijalne baštine, kriterija njezinog vrednovanja, prava i obaveza nositelja vještina – pojedinaca ili zajednica. U nju su uvršteni rezultati svih prijašnjih napora UNESCO-a i drugih stručnih organizacija poput ICOM-a na polju nematerijalne baštine.

Članak 1 i 2 Konvencije donose nam objašnjenje pojma nematerijalna baština:

„Članak 1

Nematerijalna kulturna baština znači vještine, izvedbe, izričaje, znanja, umijeća, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su povezani s tim, koje zajednice, skupine i u nekim slučajevima, pojedinci prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine. Ovu nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi iz naraštaja u naraštaj, zajednice i skupine stalno iznova stvaraju kao odgovor na svoje okruženje, svoje međusobno djelovanje s prirodom i svojom poviješću koja im pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta te tako promiče poštivanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti. U svrhu ove Konvencije u obzir se uzima isključivo ona nematerijalna kulturna baština koja je u skladu s postojećim međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima, kao i potrebama uzajamnog poštivanja među zajednicama, skupinama i pojedincima i koja je u skladu s održivim razvojem.

Članak 2

'Nematerijalna kulturna baština', kako je definirana u stavku 1., manifestira se, među ostalim, u sljedećim područjima:

(a) usmena predaja i izričaji, uključujući jezik kao sredstvo komunikacije nematerijalne kulturne baštine;
(b) izvedbene umjetnosti;
(c) običaji, obredi i svečanosti;
(d) znanje i vještine vezani uz prirodu i svemir;
(e) tradicijski obrti“ (Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine).

Najvidljiviji rezultat Konvencije je uspostavljanje Reprezentativne liste nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Uz Reprezentativnu listu, oformljene su još dvije liste: Lista nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita i Registar najboljih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta. Velike su mogućnosti prezentiranja nematerijalne baštine i eko-muzeji, muzeji koji nemaju stalan postav ni građu, nego se usredotočuju na prezentiranje načina života lokalne zajednice u kojoj egzistiraju (usp. Varine de, Hughes. Graça Filipe de, Maria, 2013, Ratković Aydemir, 2013).

Republika Hrvatska i nematerijalna kulturna baština

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, koji je Sabor Republike Hrvatske usvojio 1999. godine, u sebi već sadrži termin *nematerijalno kulturno dobro*, koje je definirano na sljedeći način: „Nematerijalno kulturno dobro mogu biti razni oblici i pojave duhovnog stvaralaštva što se prenose predajom ili na drugi način, a osobito:

(1) jezik, dijalekti, govori i toponimika te usmena književnost svih vrsta,
(2) folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaja, igara, obreda, običaja kao i druge tradicionalne pučke vrline,
(3) tradicijska umijeća i obrti.“

Ovakva definicija nije se mijenjala prilikom dopune ovog zakona, koji je na snagu stupio 6. svibnja 2017. godine (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara).

Rano usvajanje zakona u koji je već uvršten pojam nematerijalnoga kulturnog dobra omogućilo je lakše praćenje zbivanja i uključivanje na razini UNESCO-a. U trenutku kada je usvojena Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine 2003. godine, Hrvatska je već imala u svojem zakonodavstvu pojam nematerijalnoga kulturnog dobra i specijaliziranu skupinu stručnjaka okupljenih u Povjerenstvu za nematerijalnu kulturnu baštinu. Hrvatska je Konvenciju ratificirala 2005. godine kao jedna od prvih država koje su to učinile. Takva dobra pripremljenost na institucionalnoj razini donijela je izrazitu uspješnost upisa natuknica koje je Hrvatska kandidirala za UNESCO-ove liste.

Pri Ministarstvu kulture ustrojena je i Služba za pokretnu, etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu kao operativna institucionalna jedinica nadležna za sva pitanja vezana uz nematerijalnu kulturnu baštinu kao i provođenje Konvencije iz 2003. godine. Ministarstvo kulture vodi i dvije liste nacionalnog karaktera na koje se upisuju zaštićene natuknice nematerijalne baštine: Listu zaštićenih kulturnih dobara i Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara.

Počevši od 2009. godine do danas (2017. godine) Hrvatska je upisala sljedeće natuknice na UNESCO-ove liste:

Reprezentativna lista nematerijalne kulturne baštine čovječanstva

1. *Festa svetog Vlaha*, zaštitnika Dubrovnika
2. Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja
3. Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog zagorja
4. Godišnji proljetni ophod *Kraljice* ili *Ljelje* iz Gorjana
5. Procesija *Za križen* na otoku Hvaru
6. Godišnji pokladni ophod *Zvončara* s područja Kastavštine
7. Čipkarstvo u Hrvatskoj
8. *Sinjska alka*, viteški turnir u Sinju
9. Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske
10. *Bećarac* – vokalno-instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema
11. Nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore
12. Klapsko pjevanje
13. Mediteranska prehrana na hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelom zaleđa (zajednička kandidatura sa Španjolskom, Ciprom, Grčkom, Italijom, Marokom i Portugalom)

Lista nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita

1. Glazbeni izričaj *ojkanje*

Registar najboljih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta

1. Eko-muzej *Batana*

Muzej Međimurja Čakovec i nematerijalna kulturna baština

Ono što danas zovemo nematerijalnom baštinom prije se nazivalo duhovnom baštinom, pučkim predajama, vjerovanjima, narodnim mudrostima i tradicijskim obrtima. Kako god se ti oblici kulture nazivali, oni su bili predmet istraživanja muzejskih djelatnika od samog osnivanja muzeja

1954. godine. Sakupljajući fizičke predmete koji se karakteriziraju kao materijalni vid kulture prikupljali su se i podaci o njihovom postanku, izrađivaču, načinu izrade, uporabi i posebnostima koje su ga pratile. Od 1968. godine kada je u MMČ-u zaposlena Ljubica Ramušćak, profesorica povijesti umjetnosti i etnologije, istraživanje i dokumentiranje nematerijalne baštine vezano je uz etnografske zbirke. No, ovakvo istraživanje karakterizira interdisciplinarni pristup stoga su u rezultate istraživanja uvijek inkorporirana i saznanja s drugih muzejskih odjela (arheološkog, kulturno-povijesnog, povijesnog te likovne galerije).

Od 1986. godine brigu o etnografskim zbirkama preuzela je Smiljana Petr-Marčec, profesorica etnologije i češkog jezika. U opsežnim višegodišnjim istraživanjima Petr-Marčec je istraživala kako materijalnu, tako i nematerijalnu baštinu, što je i utkano u koncept stalnog postava etnografskih zbirki otvorenom 1997. godine. Tako postav slijedi tok jedne kalendarske godine kroz sva četiri godišnja doba, što je prezentirano kroz isprepletenost materijalne i nematerijalne kulture, odnosno predmeta i konteksta u kojem su oni funkcionirali u svakodnevnom životu ili prilikom obreda i običaja. U tematskim cjelinama postava su prezentirane i pojedine natuknice danas zaštićene kao nematerijalna baština: medičarski obrt, umijeće izrade tradicijskih dječjih igračaka, tradicijsko lončarstvo i izrada čipke na području Svete Marije. Postav je 2007. godine dopunjen kioscima s multimedijskom prezentacijom koja prati tematiku pojedine sobe, a na svakom od njih se može čuti međimurska popevka u izvedbi Lidije Bajuk. Posljednja dopuna stalnom postavu bila je pokladna maska *pikač*, koja je postavljena 2016. godine.

Na poticaj mnogobrojnih i izuzetno aktivnih kulturno-umjetničkih i građanskih udruga, lokalnih zajednica te pojedinaca po cijelom Međimurju, 2016. godine osmišljen je projekt *Nematerijalna baština Međimurja*. Ovaj projekt predstavlja nadogradnju višegodišnjeg rada kustosa Etnografskog odjela (Ljubice Ramuščak, Smiljane Petr-Marčec, Slivije Sitte, Marije Borko i Jelene Tyran) s ciljem dokumentiranja i bilježenja aktualnog stanja pojedinih natuknica nematerijalne baštine. Cilj projekta je snimiti dokumentarno-popularni film o svakoj natuknici, dinamikom po dvije natuknice godišnje. Visokokvalitetnom produkcijom i prilagođenom minutažom ovi bi filmovi povezali dosada prikupljena znanja s nositeljima vještina na terenu te predstavili nematerijalnu baštinu kao nešto što je ujedno obično i neobično široj nacionalnoj i internacionalnoj publici.

Logo projekta Nematerijalna baština Međimurja

Nematerijalna
baština
Međimurja

publici. Dokumentiranje je pod vodstvom kustosice etnografskih zbirki Janje Kovač započelo u srpnju 2017. godine snimanjem umijeća ispiranja zlata – zlatarenja u Međimurju, a nastavljeno u rujnu iste godine dokumentiranjem umijeća izrade čipke na području Svete Marije.

Projekt *Nematerijalna baština Međimurja* usko je vezan uz pripremu stalnog postava budućeg *Muzeja nematerijalne baštine* koji će se ustrojiti do travnja 2020. godine u sklopu projekta *Rekonstrukcija i revitalizacija fortifikacije Starog grada Čakovec u Muzej nematerijalne baštine*. Nositelj projekta je Međimurska županija uz partnere Muzej Međimurja Čakovec, REDEA i Turistička zajednica Međimurske županije, a sufinanciran je od strane Europskog strukturnog i investicijskog fonda u sklopu operativnog programa Konkurentnost i kohezija. Jedan kat stalnog postava bit će posvećen prezentiranju svih zaštićenih natuknica nematerijalne baštine s područja Međimurja. Uz pomoć najsuvremenije informatičke opreme posjetitelji će se moći upoznati s različitim aspektima života nematerijalne baštine: od uključivanja svih osjetila u doživljaj pojedine natuknice do iskustva na principu „uradi sam“ u visokokvalitetno opremljenom prostoru za edukativne djelatnosti.

Ljudstvo moje međimursko, imaš blaga i bogatstva – nematerijalna baština Međimurja

Izložbom *Ljudstvo moje međimursko, imaš blaga i bogatstva – nematerijalna baština Međimurja* predstavljaju se sva kulturna dobra upisana na nacionalnu listu nematerijalne baštine. Započevši od 2007. godine do danas (prosinac 2017. godine) na Listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara upisano je petnaest kulturnih dobara s područja Međimurja:

1. Svetomarska toponimija
2. Umijeće izrade nakita – *božićnog lustera* na području sjeverozapadne Hrvatske
3. Umijeće izrade tradicijske pokladne maske *pikač* u Selnici
4. Umijeće izrade tradicijskih dječjih igračaka s područja sjeverozapadne Hrvatske
5. Medičarski obrt s područja sjeverozapadne Hrvatske
6. Tradicijsko lončarstvo na području sjeverozapadne Hrvatske
7. Umijeće izrade tradicijskih božićnih jaslica s područja sjeverozapadne Hrvatske
8. Tradicijsko umijeće izrade čipke na području Svete Marije
9. Umijeće vađenja zlata – *zlatarenje* u Međimurju
10. *Međimurska popevka*
11. Umijeće sviranja na tamburama *farkašicama* u sjevernoj i sjeverozapadnoj Hrvatskoj
12. Umijeće izrade i sviranja *cimbula* u Podravini, Međimurju i Hrvatskom zagorju
13. Štrigovska skupina govora
14. Umijeće izrade tradicijskog božićnog nakita – *kinč* na području sjeverozapadne Hrvatske
15. Kotoripska skupina govora (Lista zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara).

Od ovih 15 kulturnih dobara dva su upisana i na UNESCO-ovu *Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva* (Umijeće izrade tradicijskih dječjih igračaka s područja sjeverozapadne Hrvatske i Medičarski obrt s područja sjeverozapadne Hrvatske), dok je za međimursku popevku predana kandidatura, a objava rezultata slijedi krajem 2018. godine.

Polazeći od materijalnih predmeta iz fundusa MMČ-a (gdje je to bilo moguće), svaka je natuknica obavijena kontekstom svojega života u svakodnevici Međimurki i Međimuraca. Izmještenost iz uobičajenog mjesta i vremena odvijanja jednog umijeća, obrta, izrade, svih oblika usmene tradicije, društvene prakse i svetkovine u muzejski prostor predstavlja nematerijalnu baštinu u jednom drugom obliku – onome muzeološkom.

Kulturna dobra su grupirana prema podjeli koju nudi UNESCO. Prva skupina je skupina tradicijskih obrta u kojoj je zastupljeno pet kulturnih dobara: umijeće vađenja zlata – zlatarenje u Međimurju, tradicijsko umijeće izrade čipke na području Svete Marije, medičarski obrt s područja sjeverozapadne Hrvatske i Slavonije, tradicijsko lončarstvo na području sjeverozapadne Hrvatske i umijeće izrade tradicijskih dječjih igračaka s područja sjeverozapadne Hrvatske. Ova su dobra možda najpoznatija široj publici jer predstavljaju segment života koji je javan. Obrtnici su izrađivali svoje proizvode i nudili ih tržištu te na taj način prezentirali svoj rad. Ta su kulturna dobra i najbolje istražena te u dokumentaciji etnografskog odjela nalazimo velik broj podataka o sakupljenim predmetima, samim obrtnicima (danas ih nazivamo nositeljima vještina) ili kontekstu odvijanja pojedinog obrta. Istraživanja je pratilo i sakupljanje predmeta koji predstavljaju značajan dio fundusa etnografskih zbirki (npr. lončarstvo).

U drugu skupinu – društvene prakse, obrede i svetkovine – uvršteno je umijeće izrade tradicijske pokladne maske *pikač* u Selnici, umijeće izrade tradicijskog božićnog nakita – kinč na području sjeverozapadne Hrvatske, umijeće izrade nakita – božićnog lustera na području sjeverozapadne Hrvatske i umijeće izrade tradicijskih božićnih jaslica s područja sjeverozapadne Hrvatske. Prvo dobro odnosi se na specifičan segment pokladnih običaja Međimurja u kojoj slamnata maska *pikač* predstavlja jedno od najzanimljivijih ostvarenja ljudske djelatnosti, koje svoje korijene nalazi u praslavenskim magijskim godišnjim ritualima. Sljedeća tri dobra čine kompleks božićnih običaja koji svjedoči o ljudskoj potrebi za označavanjem posebnog vremena u godini. Upravo predbožićno i novogodišnje vrijeme predstavlja jedinstveno vrijeme u kalendarskoj godini u kojem se odstupa od svakodnevice. Poslovi su svedeni na najmanji opseg, a brojna se obitelj okuplja u najvećoj prostoriji kuće. Stoga su te prostore činili što ugodnijima i ljepšima za boravak. Za to su se služili *kinčem* i lusterom, a postavljanjem jaslica u svoj su dom unosili dašak crkvenog habitata.

Treća skupina predstavlja tri kulturna dobra koja su itekako svakodnevna. Riječ je o dvije skupine govora – štrigovskoj i kotoripskoj – te svetomarskoj toponimiji koje se nalaze pod zajedničkim nazivnikom usmene tradicije i izričaji, uključujući jezik kao prenositelja nematerijalne kulturne baštine. U ovoj skupini najviše do izražaja dolazi proces očuđivanja, odnosno promatranja nečega svakodnevnog na drugačiji način. Govor kojim se govornici štrigovske i kotoripske skupine govora svakodnevno služe na više razina (u svojoj obitelji, u komunikaciji s poznanicima, čak i kolegama na poslu) štiti se kao specifičan oblik unutar standardnog hrvatskog jezika. Obje skupine govora kao i toponimija mjesta Sveta Marija daju nam pogled u prošlost ovih krajeva; proučavajući njih možemo proniknuti u kulturna, geografska, ekonomska, politička preplitanja koja se događaju kroz duži period vremena, a o kojima nemamo drugih izvora.

Posljednja skupina je skupina izvedbenih umjetnosti te je u nju uvršteno umijeće izrade i sviranja cimbala u Podravini, Međimurju i Hrvatskom zagorju, umijeće sviranja na tamburama farkašicama u sjevernoj i sjeverozapadnoj Hrvatskoj i međimurska popevka. Ova kulturna dobra karakterizira izvedbeni kontekst koji uvelike utječe na način izvođenja kao i prenošenja znanja na druge. Ples i

pjesma nameću se kao prirodna pojava gdje god se ljudi okupljaju. Prilikom zabava, vjenčanja, obavljanja zajedničkih poslova i obilježavanja crkvenih ili pučkih blagdana oni daju podlogu. Svakoj od ovih prilika se prilagođavaju, zbog čega se pojavljuju u mnogim inačicama. Međimurska popevka jedan je od najekspresivnijih izražaja Međimurki i Međimuraca, medij u kojem ostaje zabilježen gotovo svaki segment života od praslavenskih zajednica do dana današnjeg.

Ovime je priča o nematerijalnoj kulturi Međimurja zaokružena: od realnog zlata do onoga što Međimurju zlata znači. Priča o nematerijalnoj kulturi nije potpuna bez ljudi, bez nositelja vještina, koji ova znanja i umijeća održavaju živima i prenose na druge. Kako se ljudi i svijet u kojem živimo mijenjaju, tako se mijenja i nematerijalna baština. Ona uslijed promijenjenog konteksta poprima druge oblike, ali u svojoj srži i dalje predstavlja poveznicu s onim prijašnjim. Na taj način postaje jedinstveni svjedok protoka vremena, čiji rezultat možemo vidjeti danas oko sebe.

LITERATURA

Kirschenblatt-Gimblett, Barbara. 2013. Svjetska baština i kuturna ekonomija. U: Proizvodnja baštine. Kritičke studije o nematerijalnoj kulturi. Ur: Hameršak, Marijana. Pleše, Iva. Vukušić, Ana-Marija. Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb. Str. 65-117.

Ratković Aydemir, Lucija Dragana. 2013. Ekomuzej Batana, Rovinj-Rovigno. Hrvatska ekomuzeologija na „mala vrata". U: Informatica Museologica, vol. 44 (1-4). str 35-46.

Varine de, Hughes. **Graça Filipe de**, Maria. 2013. Kakva je budućnost ekomuzeja? U: Informatica Museologica, vol. 44 (1-4). str 6-23.

IZVORI

Lista zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara. URL: http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=3650 (pregledano 23. lipnja 2017.)

Služba za pokretnu, etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu. URL: http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=3649 (pregledano 1.rujna 2017.)

Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2005_06_5_47.html (pregledano 28. srpnja 2017.)

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. URL: https://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara (pregledano: 23. lipnja 2017.)